

مقایسه خلاقیت، سازگاری و پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان متولد نیمه اول سال و متولد نیمه دوم سال

نرگس رحمانی

دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه

مریم ناظمی

کارشناس ارشد روانشناسی شخصیت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

مرجان حسینی راد

دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، دانشگاه تهران، ایران

غلامعلی افروز

استاد ممتاز، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۰۴/۲۶ دریافت نسخه نهایی: ۱۳۹۴/۰۶/۱۵ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۰۶/۲۵

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مقایسه خلاقیت، سازگاری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان متولد نیمه اول و متولد نیمه دوم سال انجام شد. جامعه پژوهش را دانش آموزان پایه های اول، دوم و سوم ابتدای شهر تهران تشکیل می دادند که در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ مشغول به تحصیل بودند. از این جامعه تعداد ۸۰ دانش آموز (۴۱ دانش آموز متولد نیمه اول سال و ۳۹ دانش آموز متولد نیمه دوم سال) به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند و با استفاده از پرسش نامه سازگاری رفتاری راتر (۱۹۷۶) و آزمون تصویری خلاقیت تورنس (فرم ب) مورد آزمون قرار گرفتند. همچنین پیشرفت تحصیلی بر اساس معدل نمرات دروس ریاضی، علوم، خواندن و دیکته در بین آنها محاسبه شد. داده های جمع آوری شده با استفاده از تحلیل واریانس چند متغییره مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج تحلیل واریانس نشان داد که بین دانش آموز متولد نیمه اول سال و دانش آموز متولد نیمه دوم سال در خلاقیت کلی و مقیاس بسط تفاوت معناداری وجود دارد اما در سایر مقیاس های ابتکار، سیالی و انعطاف پذیری تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج تحلیل واریانس نشان داد که بین دانش آموز متولد نیمه اول سال و دانش آموز متولد نیمه دوم سال در سازگاری و ابعاد آن تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین نتایج تحلیل واریانس نشان داد که بین دانش آموز متولد نیمه اول سال و دانش آموز متولد نیمه دوم سال تنها در پیشرفت درس ریاضی تفاوت معناداری وجود دارد اما در سایر دروس علوم، خواندن و دیکته و پیشرفت کلی تحصیلی تفاوت معناداری وجود ندارد.

کلیدواژه ها: خلاقیت، سازگاری، پیشرفت تحصیلی.

مقدمه

تعریف کرد که برای تغییر و تعدیل رفتار دانش‌آموزان، با توجه به هدفهای معین طرح ریزی شده است. در این فرایند پیشرفت تحصیلی نیز همچون طرز فکر، نگرش و رفتار دانش‌آموزان، زیر نفوذ انگیزش، توانایی، هوش و معلومات گذشته فرد، کیفیت و کمیت تدریس قرار دارد (استیک و بایلر^۲، ۲۰۰۱). در حال حاضر مسئولیت مدارس تغییر یافته است، اینک مدارس نه تنها مسئولیت آموزش علمی دانش‌آموزان را برعهده دارند، بلکه باید برنامه‌هایی را تهیه کنند که خلاقیت، سازگاری اجتماعی و سازگاری عاطفی دانش‌آموز را رشد دهد (تلتش و برزنیتز^۳، ۱۹۹۸). در جهان کنونی، تحولات گسترده علوم، فناوری، ارتباطات و پیرایش دیدگاه‌های نوین درباره مسائل اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی سبب شده است که در نظام‌های آموزشی و روشهای تعلیم و تربیت دگرگونی اساسی ایجاد شود. بر اساس همین تحولات و تغییرات دیدگاه‌ها، مفهوم عملکرد و موفقیت تحصیلی نیز با گذشت زمان، مطابق با نیازهای جامعه تغییر پیدا کرده است (به نقل از رضویان شاد، ۱۳۸۴). در چند دهه اخیر مطالعات پژوهشی بسیاری در مورد عوامل موثر در پیشرفت تحصیلی صورت گرفته است (از قبیل: پیانتا و هامر^۴، ۲۰۰۷؛ مزیلانس و

گام نهادن به مدرسه دگرگونی عظیمی در زندگی کودک است. او از محیط کوچک و محدود خانه پا به دنیای وسیع تری می‌گذارد و دامنه ارتباط‌های اجتماعی او گسترش می‌یابد. نوآموز نه تنها باید خود را با شرایط جدید هماهنگ کند، بلکه باید با دیگران هم ارتباط خوبی برقرار نماید، قوانین مدرسه را رعایت کند؛ برخی از وابستگی خود را کنار بگذارد و به کسب مهارت‌های آموزشی نیز بپردازد. برای ورود به مدرسه لازم است که کودک از نظر جسمانی، عاطفی، اجتماعی و شناختی آمادگی داشته باشد. کودکی که هنوز به جو عاطفی خانواده وابسته است، ممکن است که نتواند خود را با شرایط تازه سازگار کند و در نتیجه دچار مشکلات عاطفی و رفتاری گردد و چه بسا که این مشکل در سال‌های بعد نیز با او همراه باشد (مقام، افروز، سیف و حمیدی، ۱۳۸۷). برای سال‌های بسیار، دانشمندان نظریه‌هایی در مورد چگونگی باورشان نسبت به رشد و یادگیری کودکان ابراز داشته‌اند و از آنجا که، انتظار می‌رود هر انسانی به رشد و یادگیری مناسب برسد پس شکی نیست که تلاش برای درک چگونگی این فرآیند مهم است (برنت، می و کوندرت^۱، ۲۰۰۲). در همین راستا، آموزش و پرورش را می‌توان به صورت فرآیندی

^۲. Stipek & Byler

^۳. Teltch & Bveznitz

^۴. Pianta & Hammer

^۱. Brent, May & Conderet

ضروری است. خلاقیت موجب می شود تا دانش آموزان با شرایط و موقعیت های محیطی به گونه ای غیر مرسوم ولی مفید انطباقی جدید پیدا کنند از این رو خلاقیت ضمن داشتن توانایی ها استدلالی در درون خویش با تخیل و واگرایی همراه است(به نقل از رانکو و آلبرت^۹، ۲۰۰۶).

از سوی دیگر پیشرفت تحصیلی جنبه ی مهمی از سازگاری دانش آموزان است. چی شلمو هارلمن^{۱۰} (۱۹۹۵) معتقدند فشار محیطی بالا و تقاضاهای آموزشی ممکن است در مشکلات رفتاری و هیجانی سهیم بوده و شایستگی های دانش آموزان را کاهش دهد(به نقل از اسلوبوسکایا، سافروندا و ویندل^{۱۱}، ۲۰۰۵). تبتو(۱۹۹۳)، به نقل از عبدالله، الیاس، ماهیودین و اولی^{۱۲}، ۲۰۱۰) بیان می کند که مشکلات سازگاری باعث شکست تحصیلی می شود و یکی از هفت علت ترک تحصیل دانش آموزان مشکلات سازگاری آنان است. سازگاری در ابعاد اجتماعی و عاطفی بر این ضرورت تکیه دارد که نیازها و خواسته های فرد با منافع و خواسته های گروهی که در آن زندگی می کند هماهنگ و متعادل شود (اسلامی نسب، ۱۳۷۳). بنابراین، دو متغیر خلاقیت و سازگاری از عوامل موثر در ایجاد و تشویق عملکرد تحصیلی مطلوب دانش آموزان می باشند به صورتی که خلاقیت زمینه رشد

کن^۵، ۲۰۰۴) که می توان سازگاری دانش آموزان در ابعاد اجتماعی و عاطفی و خلاقیت آنها را در زمره این عوامل مهم قلمداد نمود(به نقل از فرگوسن، هافمن و لارسون^۶، ۲۰۱۰). تورنس^۷(۱۹۹۸) می گوید کودک یا نوجوانی که نیازهای اولیه و اساسی او به گونه ای شایسته برطرف نشود، نمی تواند بن بست های محیط و جامعه اش را بشکافد. او توصیه می کند از درگیر کردن زودرس کودکان با برنامه های درسی و اعمال هر گونه فشار جسمی، ذهنی، عاطفی و روانی بر آنها پرهیز شود و بیشتر به شیوه های برانگیختن حس کنجکاوی کودکان توجه شود(به نقل از منت، اکین، استورات و رافرتی^۸، ۲۰۰۰). افروز (۱۳۷۲) نیز بی توجهی به قدرت فوق العاده ذهنی کودک و انباشتن آن با مجموعه ای از اطلاعات و مهارت های ذهنی و هدایت بیش از موقع کودک به یادسپاری معلومات آزمایشگاهی را مانع رشد خلاقیت می داند. به اعتقاد افروز (۱۳۸۳) سن ورود به مدرسه سن بسیار حساسی درخصوص با خلاقیت های ذهنی است. تأکید بر به یادسپاری و برنامه های هماهنگ و انتظار رفتار یکسان از دانش آموزان از عواملی هستند که می توانند سبب کاهش قدرت خلاقیت در کودکان گردند. بنابراین نیار به پرورش خلاقیت

9. Ranco & Albert

10. Chishelm & Harlman

11. Slowboskaya, Saffronda & Windle

12. Abdulah, Elias, Mhyodin & Uli

5. Masilanc & Ken

6. Fergusen, Hafman & Larson

7. Torrance

8. Menet, Akin, Stuart, & Rferti

سازگاری بوده و از طرف دیگر افراد سازگار و ماهر در روابط اجتماعی از توان خلاقیت و نوآوری بیشتری برخوردار هستند (افشار نیاکان، ۱۳۸۰).

در کنار عوامل ذکر شده، رشد جسمانی، عاطفی، اجتماعی و شناختی تابعی از سن است. با افزایش سن و در پی آن، رشد شناختی و کسب تجربه‌های بیشتر، بینش اجتماعی کودک نیز گسترش می‌یابد (احدی و بنی‌جمال، ۱۳۷۱). یکی از مسائلی که آموزش و پرورش ایران با آن روبه‌رو است، تعیین سن ورود دانش‌آموزان به کلاس اول است. هر چند آموزش پیش از دبستان، تحصیلات پدر و مادر، درآمد خانواده و... در آمادگی کودکان موثر است، اما سن، ملاکی است که برای پذیرش کودکان در کلاس اول به کار می‌رود. فرض بر آن است که کودکان هم‌سن توانایی‌های یکسانی دارند. از این رو آموزش و پرورش هر کشور سنی را برای ورود کودکان به مدرسه و آغاز آموزش و پرورش رسمی تعیین کرده است (برنت، می و کوندرت، ۲۰۰۲). در آیین‌نامه اجرایی مدارس ایران (۱۳۷۹) حداقل سن ثبت نام در پایه اول، شش سال تمام تعیین شده است. با این فرض که اکثر کودکان قبل از این سن آمادگی کافی برای یادگیری ندارند، راه ورود به دوره آموزش همگانی به روی کودکانی که در آغاز سال تحصیلی شش سال تمام نداشته باشند، بسته شده است. با تعیین لزوم داشتن شش سال تمام در روز اول

مهر ماه برخی کودکان با اختلاف سنی ۱۲ ماه به مدرسه می‌روند، زیرا متولدین نیمه دوم سال، حتی اگر متولد اول مهر باشند باید یک سال تمام برای ورود به کلاس اول صبر کنند و در نتیجه اول مهر سال بعد که اجازه ورود به مدرسه خواهند یافت در سن هفت سالگی مدرسه را آغاز می‌کنند (به نقل از مقامع، افروز، سیف و حمیدی، ۱۳۸۷). یک سال اختلاف سن در کودکان می‌تواند تفاوت زیادی را در کارکرد‌های آنها موجب شود. اگر این تفاوت آنقدر زیاد باشد که در تجربه‌های آموزشگاهی آنها تأثیرگذار باشد، بنابر نظر اریکسون^{۱۳} (۱۹۷۸) می‌توان کارکردهای متفاوتی در آنها مشاهده نمود. اگر رشد شناختی کودکان در حدی نباشد که بتوانند مفاهیم پیش‌بینی شده را بیاموزند، یادگیری آنها سازنده نخواهد بود، بلکه متکی به دیگران و بدون استقلال رأی خواهند شد، سلامت روانی آنها به خطر می‌افتد، ناسازگار می‌شوند و امکان دارد که خلاقیت در آنها تضعیف گردد (گودمن، گلدهیل و فورد^{۱۴}، ۲۰۰۳).

اگر به دلیل عدم آمادگی جسمانی، شناختی، عاطفی و اجتماعی، اولین تجربه‌های کودک به گونه‌ای باشد که در مورد توانایی‌های خود دچار تردید شود، نه تنها انگیزه پیشرفت که سلامت روان او نیز کاهش می‌یابد، رفتاری ناسازگارانه خواهد

¹³ Erickson

¹⁴ Goodman, Gledhil & Ford

مناطق مذکور به علت محدودیت در زمان و عدم همکاری بعضی از مدارس و آموزش و پرورش و نیز چون امکان کدگذاری تمامی دانش آموزان و انتخاب تصادفی آنها وجود نداشت از روش نمونه گیری در دسترس استفاده شد و تعداد ۱۲۰ دانش آموز انتخاب شدند بطوریکه در هر پایه ۲۰ دانش آموز متولد نیمه اول سال و ۲۰ دانش آموز نیمه دوم سال انتخاب شدند و در نهایت پس از گردآوری پرسش نامه ها تعداد ۸۰ پرسش نامه معتبر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزار سنجش

۱- پرسش نامه سازگاری رفتاری راتر (۱۹۶۷): این پرسشنامه در سال ۱۹۶۷ توسط مایکل راتر به منظور یک ابزار پایا و معتبر جهت سنجش رفتاری (اجتماعی و عاطفی) کودکان سنین دبستان ساخته شده است که توسط معلمین تکمیل می شود. این پرسشنامه دارای ۱۲ ماده است که دو مقیاس (۱) مهارتهای ارتباط با همسالان (سوالات، ۱، ۲، ۵، ۶، ۷، ۱۱، ۱۲) و (۲) سازگاری عاطفی: رفتار سازش نیافته (سوالات: ۳، ۴، ۸، ۹، ۱۰) را می سنجد. نمره گذاری این پرسش نامه بدین صورت است که در مقابل هر عبارت سه اصطلاح «صدق نمی کند»، «تاحدودی صدق می کند» و «کاملاً صدق می کند» وجود دارد که به ترتیب نمره های صفر، یک و دو به آن ها تعلق می گیرد. نمره ۲ نشانگر این است که فرد مورد نظر به طور

داشت و از نوآوری می گریزد (داتار^{۱۵}، ۲۰۰۳) و به عنوان کسی که دارای اختلال یادگیری است برچسب زده می شود (ریچمن^{۱۶}، ۲۰۰۲). برای پیشگیری از آسیب های احتمالی یاد شده و برای آنکه کودکان به هنگام آغاز یادگیری رسمی از رشد جسمانی، شناختی، عاطفی و اجتماعی لازم برخوردار باشند، و از سوی از آن جهت که سن، عمده ترین ملاک برای پذیرش کودکان در پایه اول دبستان است، ضرورت داشت پژوهشی در مورد رابطه سن آنان در هنگام شروع به تحصیل با کارکردهای مختلف آنان انجام شود. لذا، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ گویی به سوال زیر است که آیا بین خلاقیت، سازگاری و پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان متولد نیمه اول سال و متولد نیمه دوم سال تفاوت وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع طرح های علی-مقایسه ای است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر پایه های اول، دوم و سوم ابتدایی شهر تهران بود بودند که در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ مشغول به تحصیل بودند. ابتدا با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای از بین مناطق ۲۲ گانه شهر تهران مناطق ۳ و ۴ به صورت تصادفی انتخاب شدند. سپس از بین دانش آموزان ابتدایی پایه های اول، دوم و سوم

¹⁵. Datar

¹⁶. Richman

کامل مشمول آن عبارت می‌گردد. نمره (۱) بیانگر این است که فرد مورد مطالعه، تا حدودی موضوع آن عبارت را دارد و نمره (۰) گویای این مطلب است که آزمودنی مشمول موضوع آن عبارت نمی‌شود. نسخه اصلی آزمون راتر از پایایی بالایی برخوردار است. در پژوهش اولیه توسط راتر (۱۹۷۶) بر روی ۹۱ نفر انجام گرفت، پایایی این پرسشنامه از طریق بازآزمایی به فاصله ۱۳ هفته حدود ۰/۸۵ گزارش گردید. در پژوهش دیگر با استفاده از دو نیمه کردن، ضریب پایایی آن حدود ۰/۸۹ گزارش کردند که در هر دو تحقیق سطح اطمینان ۰/۰۰۱ به دست آمد (یوسنی، ۱۳۷۷).

۲- آزمون تصویری خلاقیت تورنس(فرم ب): آزمون خلاقیت تصویری فرم " ب " تورنس شامل سه فعالیت تصویر سازی، تکمیل تصاویر و دایره‌هاست. زمان پاسخ‌گویی برای این آزمون در مجموع ۴۵ دقیقه است که ۱۵ دقیقه آن جهت توضیح دستورالعمل‌ها و ۳۰ دقیقه جهت انجام سه فعالیت(در هر فعالیت ۱۰ دقیقه) است. در نمره‌گذاری این آزمون بر مهارت عالی در نقاشی یا ترسیم تأکید نمی‌شود. آنچه ملاک ارزیابی است، وجود ایده در هر تصویر است. در فعالیت تصویرسازی، ترسیم بر مبنای عناصر ابتکار (غیر معمول و نادر بودن پاسخ) و در بسط(توانایی اضافه کردن جزئیات به تصویر) ارزیابی می‌شود. در فعالیت تکمیل تصاویر، ترسیم‌ها بر مبنای عناصر سیالی (تعداد پاسخهای ارائه شده در قالب تصویر)، انعطاف پذیری

(توانایی تولید انواع گوناگون و متنوع پاسخها در قالب تصویر)، ابتکار و بسط ارزیابی می‌گردد. در فعالیت دایره‌ها (تصاویر تکراری) ترسیم‌ها بر مبنای انعطاف پذیری، ابتکار، بسط و سیالی برای هر تصویر کامل شده ارزیابی می‌شود(تورنس، ۱۹۷۴). اعتبار آزمون تفکر خلاق فرم " ب " تورنس در قسمت اعتبار محتوا، سازه، همزمان و پیش بین‌سنجیده شده است. تورنس پایایی این آزمون را در سطح پایایی نمره دادن ۰/۸۶ تا ۰/۹۹ بین نمرات نمره دهندگان تعلیم دیده و تعلیم ندیده گزارش کرده است. در زمینه پایایی بازآزمایی گوراسکی(۱۹۶۴) به نقل از تورنس، (۱۹۷۴) ضریب بازآزمایی را با یک فاصله ۱۰ هفته ای برای سیالی ۰/۸۲، انعطاف پذیری ۰/۷۸، ابتکار ۰/۵۹ و کل آزمون ۸۳ گزارش کرده است. در نمونه ایرانی پیرخائفی(۱۳۷۲) ضریب پایایی ۰/۸۲ را در فاصله زمانی دو هفته‌ای به شیوه بازآزمایی بر روی ۴۸ دانش آموز به دست آورده است. وی این ضریب را در عناصر سیالی ۰/۷۸، در بسط ۰/۹۰، در انعطاف پذیری ۰/۸۱ و در ابتکار ۰/۷۴ به دست آورده است.

۳- پیشرفت تحصیلی: پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پس از گذشت یک ترم تحصیلی ارزیابی شد، بدین صورت که، با توجه به اینکه در چند سال اخیر نمرات به صورت توصیفی (کیفی) در کارنامه‌ها منظور می‌شوند و این دقت آماری را تا حدی پایین می‌آورد، از معلمین هر پایه خواسته شد با توجه به سابقه‌ی تدریس و

توصیفی با استفاده از جداول، شاخص های گرایش مرکزی، و پراکندگی متغیر های مورد پژوهش، مورد بررسی توصیفی قرار گرفت. در بخش تجزیه و تحلیل استنباطی، بررسی داده ها برای انجام تحلیل واریانس چند متغیره نشان می دهد که مفروضه مستقل بودن، نرمال بودن، همگنی واریانس ها و همگنی ماتریس واریانس- کوواریانس برای انجام این آزمون برقرار است.

نمره گذاری که از قبل داشتند برای هر کدام از توصیفها عالی- خوب- متوسط- ضعیف نمره گذاری انجام دهند و بدین طریق نمرات مربوط به دروس ریاضی، علوم، دیکته، خواندن از معلمان گرفته شد و جهت پیشرفت تحصیلی از معدل این دروس استفاده شد بدین ترتیب یک نمره ی خام از معدل به دست آمد.

یافته ها

به منظور تجزیه و تحلیل داده های پژوهش از روش های آماری در دو سطح توصیفی و استنباطی استفاده شد. در بخش آمار

جدول ۱: شاخص های توصیفی نمرات دانش آموزان متولد نیمه اول و دوم سال در خلاقیت و ابعاد آن

متغیرها	شاخص ها	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	تفاوت میانگین ها
سیالی	متولد نیمه اول	۴۱	۱۷/۵۱	۴/۵۷	۰/۵۴
	متولد نیمه دوم	۳۹	۱۶/۹۷	۵/۲۷	
انعطاف پذیری	متولد نیمه اول	۴۱	۱۴/۶۸	۳/۹۵	۰/۷۱
	متولد نیمه دوم	۳۹	۱۳/۹۷	۴/۸۳	
ابتکار	متولد نیمه اول	۴۱	۱۳/۴۸	۵/۷۷	۱/۵۹
	متولد نیمه دوم	۳۹	۱۵/۰۷	۶/۷۶	
بسط	متولد نیمه اول	۴۱	۶۷/۱۴	۳۱/۱۴	۵/۰۳
	متولد نیمه دوم	۳۹	۷۲/۱۷	۳۳/۱۵	
خلاقیت کلی	متولد نیمه اول	۴۱	۱۱۲/۶۶	۴۰/۵۰	۶/۶۵
	متولد نیمه دوم	۳۹	۱۱۹/۳۱	۴۶/۶۹	

میانگین نمرات دو گروه در این ابعاد به ترتیب برابر با ۰/۵۴، ۰/۷۱، ۱/۵۹، ۵/۰۳ و ۶/۶۵ است

نتایج جدول ۱ نشان می دهد که میانگین نمرات دانش آموزان متولد نیمه دوم سال در ابعاد سیالی، انعطاف پذیری، ابتکار، بسط و نمره کلی خلاقیت بیشتر از نمرات دانش آموزان متولد نیمه اول سال است و تفاوت

جدول ۲: شاخص های توصیفی نمرات دانش آموزان متولد نیمه اول و دوم سال در سازگاری و ابعاد آن

متغیرها	شاخص ها	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	تفاوت میانگین ها
سازگاری عاطفی	متولد نیمه اول	۴۱	۱/۵۱	۱/۸۴	۰/۴۴
	متولد نیمه دوم	۳۹	۱/۰۷	۱/۷۶	
سازگاری اجتماعی	متولد نیمه اول	۴۱	۱/۲۹	۱/۳۸	۰/۲۹
	متولد نیمه دوم	۳۹	۱/۰۰	۱/۸۷	
سازگاری کلی	متولد نیمه اول	۴۱	۲/۸۰	۲/۸۶	۰/۷۳
	متولد نیمه دوم	۳۹	۲/۰۷	۳/۲۴	

نتایج جدول ۲ نشان می دهد که میانگین نمرات دانش آموزان متولد نیمه اول سال در ابعاد سازگاری عاطفی، سازگاری اجتماعی و سازگاری کلی بیشتر از نمرات دانش آموزان متولد نیمه دوم سال است و تفاوت میانگین نمرات دو گروه در این ابعاد به ترتیب برابر ۰/۴۴، ۰/۲۹ و ۰/۷۳ است.

جدول ۳ خلاصه نتایج آزمون تعقیبی توکی برای مقایسه دو به دوی گروه ها جدول ۳: شاخص های توصیفی نمرات دانش آموزان متولد نیمه اول و دوم سال در پیشرفت تحصیلی و ابعاد آن

متغیرها	شاخص ها	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	تفاوت میانگین ها
ریاضی	متولد نیمه اول	۳۹	۱۸/۳۶	۳/۵۵	۰/۶۴
	متولد نیمه دوم	۳۸	۱۹/۰۰	۱/۵۷	
علوم	متولد نیمه اول	۳۹	۱۹/۲۴	۲/۰۳	۰/۱۷
	متولد نیمه دوم	۳۸	۱۹/۴۱	۱/۱۶	
خواندن	متولد نیمه اول	۳۹	۱۹/۴۱	۱/۴۳	۰/۰۵
	متولد نیمه دوم	۳۸	۱۹/۴۶	۱/۰۴	
دیکته	متولد نیمه اول	۳۹	۱۹/۳۱	۱/۷۳	۰/۰۷
	متولد نیمه دوم	۳۸	۱۹/۳۸	۱/۱۱	
معدل کلی	متولد نیمه اول	۳۹	۱۹/۱۸	۱/۷۲	۰/۰۹
	متولد نیمه دوم	۳۸	۱۹/۲۷	۱/۱۶	

نتایج جدول ۳ نشان می دهد که میانگین نمرات دانش آموزان متولد نیمه دوم سال در درس ریاضی، علوم، خواندن، دیکته و معدل کل بیشتر از نمرات دانش آموزان متولد نیمه اول سال است و تفاوت میانگین نمرات دو گروه در این ابعاد به ترتیب برابر ۰/۶۴، ۰/۱۷، ۰/۰۵، ۰/۰۷ و ۰/۰۹ است.

جدول ۴: نتایج تحلیل واریانس مربوط به مقایسه خلاقیت و ابعاد آن در دانش آموزان متولد نیمه اول و نیمه دوم سال

گروه	منابع تغییر	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	P
متغییر وابسته						
دانش آموزان	سیالی	۵/۷۸	۱	۵/۷۸	۰/۲۳	۰/۶۲
نیمه اول /	انعطاف پذیری	۱۰/۰۳	۱	۱۰/۰۵	۰/۵۱	۰/۴۷
دانش آموزان	ابتکار	۵۰/۴۷	۱	۵۰/۴۷	۱/۲۸	۰/۲۶
نیمه دوم	بسط	۱۰۱/۹۲	۱	۱۰۱/۹۲	۲/۴۵	۰/۰۲
	خلاقیت کلی	۱۲۱/۴۳	۱	۱۲۱/۴۳	۳/۰۳	۰/۰۱

نتایج جدول ۴ نشان می دهد که بین دو گروه دانش آموزان متولد نیمه اول و نیمه دوم سال در خرده مقیاس بسط ($F=۲/۴۵$ و $p=۰/۰۲$) و خلاقیت کلی ($F=۳/۰۳$ و $p=۰/۰۱$) تفاوت معناداری وجود دارد که با مراجعه به جدول ۱ و مشاهده میانگین نمرات مربوط به دو گروه در متغیرهای مذکور مشخص می شود که گروه دانش آموزان متولد

جدول ۵: نتایج تحلیل واریانس مربوط به مقایسه میزان سازگاری و ابعاد آن در دانش آموزان متولد نیمه اول و نیمه دوم سال

گروه	منابع تغییر	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	P
متغییر						
دانش آموزان	سازگاری عاطفی	۳/۷۸	۱	۳/۷۸	۱/۱۵	۰/۲۸
نیمه اول /	سازگاری اجتماعی	۱/۷۱	۱	۱/۷۱	۰/۶۳	۰/۴۲
دانش آموزان	سازگاری	۱۰/۵۹	۱	۱۰/۵۹	۱/۱۳	۰/۲۹

نتایج جدول ۵ نشان می دهد که بین دو گروه دانش آموزان متولد نیمه اول سال و نیمه دوم سال در خرده مقیاس های سازگاری عاطفی ($F=۱/۱۵$ و $p=۰/۲۸$)، سازگاری اجتماعی ($F=۰/۶۳$ و $p=۰/۴۲$) و سازگاری کلی ($F=۱/۱۳$ و $p=۰/۲۹$) تفاوت معناداری وجود ندارد.

همچنین، نتایج جدول ۶ نشان می دهد که بین دو گروه دانش آموزان متولد نیمه اول سال و نیمه دوم سال در درس ریاضی ($F=۱/۰۴$ و $p=۰/۰۳$) تفاوت معناداری وجود دارد که با مراجعه به جدول ۳ و مشاهده میانگین نمرات مربوط به دو گروه در متغیر مذکور مشخص می شود که گروه دانش آموزان متولد نیمه دوم سال نسبت به گروه

دانش آموزان متوالد نیمه اول سال نمرات بالاتری را در درس ریاضی کسب کرده اند. همچنین نتایج جدول ۶ نشان می دهد که بین دو گروه در دروس علوم ($F = ۰/۱۹$) و

($p=۰/۶۵$)، خواندن ($F = ۰/۱۱$ و $p=۰/۸۶$)، دیکته ($F = ۰/۱۱$ و $p=۰/۸۳$) و معدل کلی ($F = ۲/۴۵$ و $p=۰/۱۳$) تفاوت معناداری وجود ندارد.

جدول ۶: نتایج تحلیل واریانس مربوط به مقایسه پیشرفت تحصیلی و ابعاد آن در دانش آموزان متوالد نیمه اول و دوم سال

گروه	منابع تغییر	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	P
	متغییر وابسته					
دانش آموزان	ریاضی	۲۹/۰۳	۱	۲۹/۰۳	۱/۰۴	۰/۰۳
نیمه اول /	علوم	۱۲/۵۵	۱	۱۲/۵۵	۰/۱۹	۰/۶۵
دانش آموزان	خواندن	۸/۰۴	۱	۸/۰۴	۰/۱۳	۰/۸۶
نیمه دوم	دیکته	۴/۹۲	۱	۴/۹۲	۰/۱۱	۰/۸۳
	معدل کلی	۱۵/۶	۱	۱۵/۶	۰/۳۱	۰/۵۶

بحث و نتیجه گیری

همانطور که اشاره شد، اثر تجربه های آموزشگاهی بر کارکردهای مختلف کودکان مورد توجه روان شناسان بسیاری بوده است. که از آن جمله می توان به بلوم^{۱۷} (۱۹۸۲)؛ به نقل از سیف، (۱۳۹۱) اشاره کرد. او معتقد است تجربه های موفقیت آمیز و شکست آمیز کودکان در سال های نخست یادگیری آموزشگاهی بسیار با اهمیت است. اگر دانش آموز در انجام کارهای آموزشی با شکست روبه رو شود، به احتمال زیاد با تکلیف بعدی با نوعی عاطفه منفی رو به رو خواهد شد و با افزایش تجربه های منفی و شکست های پی در پی، این عاطفه نیز گسترش می یابد. همچنان که تجربه های همراه با شکست، بیشتر می شود، بی علاقتی و بی میلی نسبت به درس و یادگیری در یادگیرنده

ایجاد می شود و در نتیجه او نسبت به توانایی های خود از جمله قوه خلاقیتش تصور منفی پیدا می کند. این امر، رفتار ناسازگارانه و نامطلوب در ابعاد اجتماعی و عاطفی را در پی خواهد داشت و به اعتقاد بلوم (۱۹۸۲)؛ به نقل از سیف، (۱۳۹۱) موفقیت و شکست مکرر در مدرسه، فرد را به مفهوم ثابتی از توانایی های خود می رساند و بر سبک زندگی و سلامت روانی او نیز تأثیر می گذارد. پژوهش حاضر با هدف مقایسه خلاقیت، میزان سازگاری و پیشرفت تحصیلی در بین دانش آموزان متوالد نیمه اول سال و متوالد نیمه دوم سال انجام گرفت. یافته های پژوهش حاضر نشان داد که بین دو گروه دانش آموزان متوالد نیمه اول سال و نیمه دوم سال در خرده مقیاس بسط و خلاقیت کلی تفاوت معناداری وجود دارد بدین معنا که دانش آموزان متوالد نیمه دوم سال در خرده

¹⁷. Blume

نیمه اول کمتر از متولدین نیمه دوم بود و همچنین کودکانی که با سن کمتر مدرسه را آغاز می کنند در ابتدای تحصیل (پایه دوم) ناسازگارتر از آنهایی هستند که با سن بیشتر تحصیل را آغاز می کنند. همچنین نتایج نشان داد که بین دو گروه دانش آموزان متولد نیمه اول و نیمه دوم سال در ابعاد سیالی، انعطاف پذیری و ابتکار تفاوت معناداری وجود ندارد. در بررسی پژوهش های پیشین پژوهشی در همخوانی با یافته حاضر پیدا نشد ولی نتایج این پژوهش با پژوهش های آکوچی^{۱۹} (۲۰۰۴) و پترسون^{۲۱} (۲۰۰۴) همسویی نداشت. بنابراین می توان عنوان کرد که سن ورود به مدرسه بر توانایی برقراری رابطه معنا دار بین فکر و اندیشه و بیان است(عنصر سیالی)، توانایی تفکر به شیوه غیر متداول و خلاف عادت رایج(عنصر ابتکار) و توانایی تفکر به راه های مختلف برای حل یک مساله جدید(عنصر انعطاف پذیری) تاثیر و نقش مهمی ندارد.

همچنین، نتایج نشان می دهد که بین دو گروه دانش آموزان متولد نیمه اول سال و نیمه دوم سال در خرده مقیاس های سازگاری عاطفی، سازگاری اجتماعی و سازگاری کلی تفاوت معناداری وجود ندارد. بدین معنا که زمان تولد و سن ورود دانش آموزان تاثیری در میزان سازگاری آنها ندارد. در بررسی پژوهش های گذشته پژوهشی که این موضوع را مورد تایید قرار داده باشد یافت نشد. در تبیین این یافته می توان عنوان کرد که سازگاری عاطفی

مقیاس بسط و خلاقیت کلی نمرات بیشتری نسبت به دانش آموزان متولد نیمه اول سال کسب کرده اند. نگاهی به پژوهش های گذشته نشان می دهد که این یافته در پژوهش های مک کلند، ماریسون، و هولمز^{۱۸} (۲۰۰۰)؛ و آکوچی^{۱۹} (۲۰۰۴) نیز تایید شده است. در تبیین این یافته می توان بیان داشت که توانایی توجه به جزئیات در حین انجام یک فعالیت در دانش آموزانی که در نیمه ی دوم سال متولد شده اند و در مقایسه با هم کلاسان متولد نیمه اول سال خود از شرایط سنی بزرگتری برخوردارند و مهارت های حل مسئله ای بیشتری کسب کرده اند، نمود بیشتری دارد. در همین راستا، نتایج پژوهش هالوی^{۲۰} (۲۰۰۳) نشان دادند که دانش آموزان بزرگتر در نمره کلی خلاقیت نسبتا بهتر عمل می کنند و دانش آموزان کم سن تر هوش خلاقتر کمتری دارند. بنابراین، دانش آموزان متولد نیمه دوم سال قادرند با روش های گوناگون به حل مساله بپردازند و در نتیجه اندیشه های فراوان تولید کنند. در همین راستا، مقام، افروز، سیف و حمیدی (۱۳۸۷) طی پژوهشی نشان داد دستاوردهای شناختی، اجتماعی و رفتاری دانش آموزانی که با سن های متفاوت آغاز به تحصیل نموده اند در دوره های گوناگون تحصیلی می تواند متفاوت باشد. نتایج نشان دهنده آن بود که در تمام پایه های بررسی شده پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش آموزان متولد

¹⁸. Mcceland, Marison & Holms

¹⁹. Acouje

²⁰. Haloye

²¹. Peterson

بالا تری نسبت به همکلاسان کوچکتر خود دارند.

در نهایت، نتایج پژوهش نشان داد که بین دو گروه دانش آموزان متولد نیمه اول سال و نیمه دوم سال در درس ریاضی تفاوت معناداری وجود دارد بدین معنا که دانش آموزان متولد نیمه دوم سال در درس ریاضی پیشرفت بیشتری نسبت به دانش آموزان متولد نیمه اول سال داشته اند. همانطور که قبلاً گفته شد مطالعات، تفاوت‌هایی را بین کودکان کم سن و بزرگتر نشان دادند و این یافته ها شامل مهارت در ریاضی نیز می شود. وست و زیل^{۲۵} (۲۰۰۱) یافتند که دانش آموزان بزرگتر در زمینه دانش و مهارت‌های ریاضی و مسائل تفریق بهتر از کودکان کم سن تر عمل کردند. عملکرد دانش آموزان بزرگتر در سطح ریاضیات پیشرفته ۵ برابر بیشتر از دانش آموزان کم سن تر بود در پژوهش مشابهی توسط مالون، وست، فلاناگان و پارک^{۲۶} (۲۰۰۶) دانش آموزان بزرگتر پایه اول نمرات بالاتری در ریاضی نسبت به کم سن ترها آوردند. همچنین در مطالعه گانیر^{۲۷} (۱۹۹۱)، مشخص شد که بزرگترها از نظر آماری تفاوت بیشتری بخصوص در سالهای اولیه نسبت به کم سن ترها نشان می دهند. همچنین یافته های بیانگر این است که بین دو گروه دانش آموزان متولد نیمه اول و نیمه دوم سال در دروس علوم، خواندن، دیکته و معدل کلی تفاوت معناداری وجود ندارد. بدین

و اجتماعی دانش آموزان به میزان بسیار زیادی تحت تاثیر جو عاطفی خانواده های آنها قرار دارد که هر چه خانواده استحکام و جو عاطفی قوی تری از لحاظ احساسی و ارتباطی داشته باشد میزان سازگاری عاطفی و اجتماعی فرزندان این خانواده ها در مدرسه بالاتر است و این شرایط تحت تاثیر سن این کودکان مخصوصاً در دوره ابتدایی قرار ندارد. زیرا سازگاری عاطفی و اجتماعی به تدریج به کمال می رسد و در طول زندگی و در برخورد با تجربه ها حاصل می شود (شارما^{۲۲}، ۲۰۰۴). همچنین در همین راستا پژوهش گریمز^{۲۳} (۲۰۰۹) نشان داد که سازگاری اجتماعی دانش آموزان تا میزان زیادی تحت تاثیر طبقه اجتماعی و تخصص پدرشان قرار دارد و افرادی که در زمان کودکی از لحاظ عاطفی و اجتماعی ناسازگار باشند طبق نتیجه پژوهش فلدمن^{۲۴} (۲۰۰۶) در دوران دانشجویی، با مشکلات مختلفی مانند افت تحصیلی و پیشرفت پایین، ترک تحصیل، افسردگی، اضطراب، انزواجویی، سومصرف مواد و درگیری با قانون دست به گریبان هستند. نتایج این پژوهش با نتیجه پژوهش داتار^{۲۰۰۶} (۲۰۰۶) همخوانی ندارد که عنوان می کنند دانش آموزان بزرگتر در یادگیری و درک کردن، خود ومحیط اجتماعی و بکارگیری اطلاعات برای تنظیم اهداف واقعی که به حوزه سازگاری کلی مرتبط می باشند، توانایی

²⁵. West & Zill

²⁶. Flanagan & Park

²⁷. Gagnier

²². Sharma

²³. Grims

²⁴. Feldman

شده است که این مورد نیز تعمیم پذیری نتایج را با محدودیت مواجه می کند. بنابراین لازم است پژوهش های مشابه در سطح وسیع تر و در مقاطع راهنمایی و دبیرستان و نیز در بین دانش آموزان پسران انجام شود. علاوه بر این، پیشنهاد می شود پژوهش های بعدی نقش متغیرهای دیگری همچون تحصیلات والدین، شیوه های فرزند پروری و وضعیت اجتماعی و اقتصادی خانواده در خلاقیت و میزان سازگاری دانش آموزان را مورد بررسی قرار دهند. همچنین در زمینه پیشنهادی کاربردی به والدین پیشنهاد می شود که در سنین قبل از دبستان برای پرورش نیروی خلاقیت و رشد سازگاری فرزندان خود وقت بیشتری را اختصاص دهند تا در دوره دبستان از پیشرفت تحصیلی بالاتری برخوردار باشند و با همسالان خود سازگاری بیشتری داشته باشند.

منابع

- احدی، حسن و بنی جمالی، شکوه السادات. (۱۳۷۱). روان شناسی رشد. تهران: انتشارات بنیاد.
- اسلامی نسب، علی. (۱۳۷۳). روان شناسی سازگاری. تهران: انتشارات بنیاد.
- افروز، غلامعلی. (۱۳۷۲). جهش های تحصیلی یا آفرینش های ذهنی، استعداد های درخشان، فصلنامه کودکان استثنایی، دوره دوم (۲)، ۳۳-۵۰.
- افشار نیکان، صفورا، (۱۳۸۰). بررسی مقایسه ای سازگاری عاطفی، اجتماعی و آموزشی در دانش آموزان دختر و پسر. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه الزهرا.

معنا که زمان تولد و سن ورود دانش آموزان تاثیری در پیشرفت تحصیلی آنها و نمره دروس علوم، خواندن و دیکته آنها ندارد. همچنین، طی یک بررسی بر روی ۲۰۰۰ نفر از دانش آموزان سراسر ایالات متحده، زیل و وست (۲۰۰۱) نشان داده شد که دانش آموزان بزرگتر عملکرد بهتری در دانش و مهارت های خواندن داشتند و دانش آموزان بزرگتر در خواندن پیشرفته تر، ۴ برابر کودکان کم سن تر مهارت داشتند. که این نتایج با یافته های پژوهش حاضر همخوانی ندارد. همچنین نتایج پژوهش حاضر با پژوهش وست و دنتون^{۲۸} (۲۰۰۱) همخوانی ندارد که طی یک بررسی اعلام کردند کودکان بزرگتر برای یادگیری و انجام وظایف تحصیلی خود مشتاق تر از کودکان کم سن تر بودند و همچنین گزارش معلمان نیز این موضوع را تایید می کرد. علاوه بر این، نتایج مطالعه دنیلز^{۲۹} (۲۰۰۱) نشان دادند که دانش آموزان بزرگتر در پیشرفت تحصیلی نسبتا بهتر عمل می کنند و دانش آموزان کم سن تر مهارت های کلامی کمتری نیز دارند.

کلام آخر اینکه، پژوهش حاضر دارای محدودیت جمعیت شناختی بود به طوری که افراد شرکت کننده در آن همگی دانش آموزان دختر بودند که تعمیم یافته های پژوهش حاضر به دانش آموزان پسر باید با احتیاط صورت گیرد. همچنین، محدودیت دیگر اینکه این پژوهش در یک مقطع تحصیلی (دوره ابتدایی) و در یک شهر اجرا

²⁸. Denton

²⁹. Dniels

- Brent, D., May, D.C., & Kundert, D.K. (2002). The incidence of delayed school entry: A twelve-year review. *Early-Education-and-Development*, 7 (2), 121-135.
- Daniels, M.C. & Adair, L.S. (2004). Groth the young Filipino Children predicts schooling trajectories through High School. *The American Society for Nutritional Science*, 1439-49.
- Datar, A. (2003). *The Impact of changes in kindergarten Entrance Age Policies on Childrens Academic Achievement and the Child care needs of families*. Dissertation, USA.
- Feldman, R.S. (2005). *Development across the Life Span*. Parentice Hall
- Ferguson, G.M., Hafen, C.A., & Laursen, B. (2010). Adolescent psychological academic adjustment as a function of discrepancies between actual and ideal self-perception. *Journal of Youth Adolescence*, 39, 1485-1497.
- Gagnier, N. (2004) The Socio Academic Impact of Early Entrance to School. *Roper Review Spring*, vol 26 Issue 3.
- Goodman, R., Gledhill, J., & Ford, T. (2003). *Child psychiatric disorder and relative age within school year: cross sectional survey of large population sample*. *BMJ*, 327 (472). Retrieved on January 17, 2005 from <http://BMJ.com/cgi/content/full/327/7413/472>
- Grims, J. (2000). *School Entrance Age*. Student University of North Carolina at Pembroke.
- Joyes, G. (2003). Developing critical thinking through on line collaborativ learning. In proceedings of world conference on educational multimedia, Hyper media and telecommunication. *Conferece*, P: 1570- 1573.
- Malone, L.M., West, J., Flanagan, K.D., & Park, J. (2006). *The early reading and mathematics achievement of children who repeated kindergarten or who began school a year late*. (NCES 2006-064). Washington, DC: U.S. Department of Education. National
- پیرخانفی، . (۱۳۷۳) بررسی رابطه هوش و خلاقیت در دانش آموزان پسر مقطع دوم نظری شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- دبیرخانه شورای عالی وزارت آموزش و پرورش. (۱۳۷۹). آیین نامه اجرایی مدارس جمهوری اسلامی ایران. تهران: انتشارات مدرسه.
- رضویان شاد، مرتضی. (۱۳۸۴). بررسی رابطه هوش هیجانی با سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه سوم راهنمایی شهر تبریز در سال ۸۴-۸۳. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۱). روان شناسی پرورشی، روانشناسی یادگیری و آموزش. ویرایش ششم. تهران: انتشارات آگاه.
- مقامع، افسانه؛ افروز، غلامعلی؛ سیف، سوسن و حمیدی، منصور. (۱۳۸۷). رابطه سن ورود به پایه اول با پیشرفت تحصیلی، سازش یافتگی اجتماعی و میزان خلاقیت در دانش آموزان پایه های دوم و پنجم ابتدایی، سوم راهنمایی و سوم متوسطه شهر تهران. فصلنامه خانواده و پژوهش، شماره اول (۱)، ۹-۲۴.
- یوسفی، فریده. (۱۳۷۷). هنجاریابی مقیاس راتر به منظور بررسی مشکلات رفتاری و عاطفی دانش آموزان دختر و پسر مدارس ابتدایی شیراز. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، دوره سیزدهم، شمار ههای اول و دوم، ۲۴-۱.
- Abdullah, M.C., Elias, H., Mahyuddin, R., & Uli, J. (2010). Adjustment among first students in a Malasiyian university. *European Journal of Social Sciences*, 8(3), 33-47.

- disabled peers. *Learning Disability Quarterly*, 27, 127-140.
- Slobodskaya, H.R., Safronova, M.V., & Windle, M.(2005). Personality temperament and adolescent adjustment in modern Russia. *Personality and Individual Differences*, 39,167-178.
- Stipek, D. & Byler, P. (2001). Academic achievement and social behaviors associated with age of entry into school. *Applied Developmental Psychology*, 22 (2), 175-189.
- Teltsch, T. & Breznitz, Z. (1988). The effect of school entrance age on academic achievement and social-emotional adjustment of children. *The Journal of Genetic Psychology*, 149 (4), 471-483.
- Torrance, E. P. (1974). *Norms, technical manual, Torrance test of creative thinking verbal test, forms A and B, figural tests, forms A and B*. Massachusetts: Personnel Press.
- Torrance, E. P. (1974). *The Manifesto: A guide to developing a creative career*. West Westport, CT: Ablex.
- West, J., & Zill, N. (2001). *Entering kindergarten: A portrait of American children when they begin school: Findings from The Condition of Education 2000 (NCES 2001-035)*. Washington, DC: U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics.
- Center for Education Statistics. Retrieved on May 15, 2006 from <http://nces.ed.gov/pubs2006/2006064.pdf>
- McClelland, M.M.؛ Morrison, F.J.؛ Holmes, D.R. (2000). Children at risk for Early Academic problems. The role of Learning Related Social Skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 15(3), 307- 329.
- Menet, F., Eakin, J., Stuart, M., & Rafferty, H. (2000). Month of birth and effect on literacy, creativity, behaviour and referral to psychological service. *Educational Psychology in Practice*, 16 (2), 225-234.
- Okojie, M. (2004). Teaching and learning creatively in a multimedia environment. IN proceeding of society for information technology and teacher education international conferene. *Conferece*, P: 1330- 1331.
- Peterson, E. (2004). *Creativity and intelligence*. The National Printing Center. Washington Dc.
- Richman,H. (2002).camping Ageanist Rasing School Age, P.A. Homschoolers schwein –art, L.J,D.P. (1997) , The High /Scop pre school Curriculum comparison study through Age 23, *early child hood Research Quarterly*.
- Sharma, G. (2004). Acomparative study of the personality characteristics of primary school. Students with learning disabilities and their non-learning